

12 Stockholm Banco.

Innehållsförteckning

- 04. Ledare
  - Om framtidens risker.
Och möjligheter.
- 06. Reportage
  - Att upptäcka en limon.
- 08. Reportage
  - Lettisk framtid för svenska banker?
- 10. Reportage
  - Den fjärde industriella
revolutionen.
- 14. Intervju
  - Tyskland och Sverige -
två trogna handelspartners.
- 18. Intervju
  - Småspararguiden.
- 20. Reportage
  - Sverige, alkoholen och
dagens cannabisrevolution.
- 24. Reportage
  - Den nya ångmaskinen -
varför du fortfarande har
en chans mot maskinerna.
- 26. Alumnen
  - SBS-student utsedd till
Årets framtida ledare 2017.
- 28. Reportage
  - Nya publikationer.
- 29. Kalendern
  - Vad händer i vår?
- 30. Krönika
  - Meningen med livet.

Redaktion &
ledningMagnus Berg
ChefredaktörCaroline Zuber
RedaktionschefJonathan Herlitz
OrdförandeNils Adolfsson
EkonomiansvarigLinus Andersson
DesignchefSebastian Stiernborg
WebbansvarigRobert Repinski
SkribentMattias Forsgren
SkribentFilip Frantzén
SkribentVictor Larsson
Vice ordförandeMarcus Sundgren Rydlöv
Skribent

FAQ

Varför får jag Stockholm Banco?

Tidningen skickas hem till alla som är inskrivna på institutionerna för företags- och nationalekonomi på Stockholms universitet.

Varför får jag inte Stockholm Banco?

En anledning kan vara att din adress i Ladokregistret vid Stockholms universitet inte har registrerats eller är felaktig/ofullständig.

Du som inte läser på Stockholms universitet, men är intresserad av att få hem tidningen, kan skicka in ditt namn och postadress till info@sthlmbanco.se, så lägger vi till dig i våra adresslistor.

Om framtidens risker. Och möjligheter.

Magnus Berg
Chefredaktör

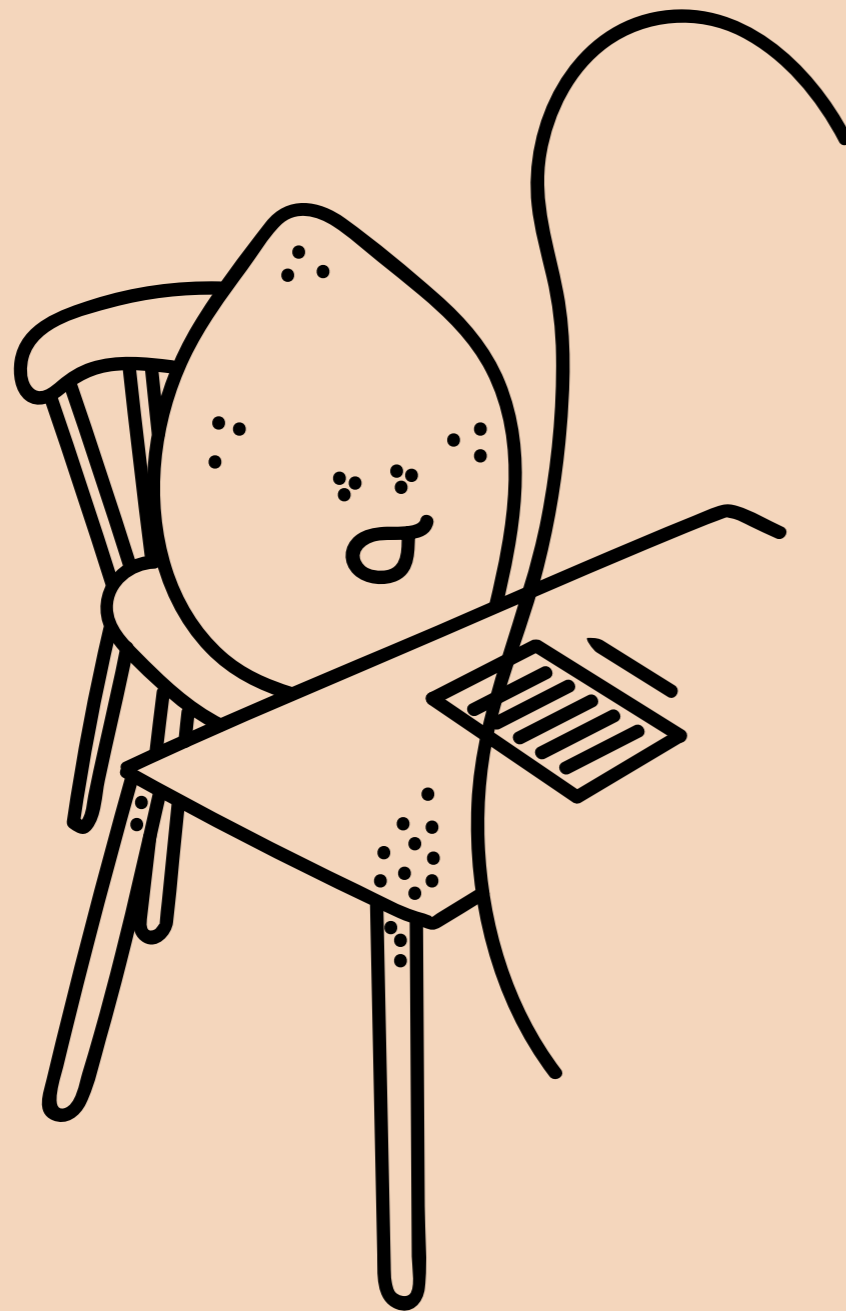
Sommaren hägrar, och för somliga innebär det att universitetsstudierna lider mot sitt slut. Det är med idel förväntan, men för många även vemod, som nyblivna kandidater och magistrar lämnar universitetet och dess speciella värld. Kanske kommer några av oss att återvända om något år, om något decennium eller på ålderns höst. Kanske kommer vissa av oss att aldrig igen vallfärda till kaffemaskinerna från skolans föreläsningssalar. Det är trots allt, för de allra flesta, jobb och karriär som står för dörren.

För min egen del påbörjade jag mina första riktiga efterforskningar inom ämnet ”framtida karriär” under vintermånaderna, med tre terminer kvar till examen. Det är ett riskfyllt projekt, det här med att försöka finna karriärbeslutet som ligger precis rätt till på axelplanet mellan ens egna böjelser och arbetsmarknadens förutsättningar. Det finns många parametrar att ta hänsyn till personliga liksom externa, och att välja sitt spår innebär ju på sätt och vis att avböja andra. Det är sällan en sorglös process, och den kräver ett visst mod.

I det här numret av Stockholm Banco lyfter vi några omständigheter som kanske kan spela roll när ni sitter hemma på kamrarna och funderar över nästa karriärdrag; läget bland Sveriges handelspartners, psykologiska tester på arbetsintervjuer, automatiseringen på arbetsmarknaden, med mera. Ett av våra starkare kort som studenter är trots allt att vi kan underbygga våra planer med kunskaper om vad som väntar, innan karriären tar en fastare form. Vi har makten att kunna göra vårt bästa för att förstå framtidens risker, och möjligheter.

Vi på redaktionen hoppas att ni det här numret får en ökad förståelse för framtidens arbetsmarknad, och fortsätter med efterforskningar på egen hand.

Trevlig läsning!

Att upptäcka en limon.

Att anställa någon är en ängslig process. Jakten på den perfekta matchningen är fylld av osäkerhet, och som en följd har psykometriska tester växt fram som en allt vanligare screeningform. Är dessa tester verkligen lösningen på informationsassymetrin, eller ger de mest upphov till nya problem?

Alla som har läst nationalekonomi här på universitetet är troligen bekanta med, och vid det här laget trötta på, Akerlofs (Nej, inte Åkerlöfs, han är amerikan) marknad för limoner. Om jag inte vet vilka mandariner som är söta och goda, och vilka som är sura, så kanske jag köper färre eller inga alls. Men, om innehavaren av mandarinbutiken kan bevisa att just dennes frukter faktiskt är jättegod, så kanske jag beslutar mig för att köpa ett extremt stort antal citrusfrukter, vilket alla som känner mig vet att jag faktiskt önskar göra. De sura mandarinerna är, i det här exemplet, Akerlofs limoner. Även du och jag är, åtminstone från potentiella arbetsgivares synpunkt, möjliga limoner. Jag syftar inte på vårt humör, som jag är säker på är fullständigt förnöjsamt, utan osäkerheten gällande huruvida vi är, eller inte är, väl lämpade för jobbet. För att avgöra vad som bokstavligen talat är en tiotusendollarsfråga, har arbetsgivare börjat komplettera intervjuer med olika typer av psykometriska tester. Vissa tester är rent hokus pokus, som grafologiska tester där din handstil "analyseras", men de används likafullt. Andra har ett gott empiriskt stöd och säger något om hur du tenderar att bete dig. The Big Five, många lättillgängliga IQ-tester och Implicit Association Test (IAT) är exempel på dessa.

Så, det går att mäta olika delar av din personlighet. Den här typen av signalvärden kan existera. Men det tar oss bara över den första häcken, och det här är ett långlopp. IQ-tester mäter en väldigt specifik uppsättning kognitiva förmågor. De mäter inte smarthet, inte kvicktänkthet. IAT är inte, vad vissa verkar tro, ett rasisttest.

Det mäter styrkan på ditt minnesnätverks automatiska association mellan olika koncept, vilket inte riktigt är samma sak. Vet arbetsgivararna om det här? Det är en möjlighet. Om inte så har vi (eller kanske de) ett problem. Att din linjal är väldigt rak och fin betyder föga mycket om du blandat ihop centimeter med kilogram.

Detta för oss till det tredje problemet; vad är ett önskvärt resultat? Att ha delat in sökande i limoner och andra typer är bara användbart om vi är säkra på vilka frukter vi faktiskt vill ha. Det är inte en självklarhet. Ett högt IQ låter trevligt, men det säger väldigt lite om hur en specifik individ klarar av en specifik uppgift av någon betydande komplexitet. För att bli bra på något måste vi lära oss det, och vi lär oss genom att träna. IQ är inte ett mått på huruvida vi har tränat.

Dessutom är vi inte ensamma på arbetsplatsen. Vi har kollegor, vars beteende påverkar oss, samtidigt som vårt beteende påverkar dem. Vi agerar "komplementärt" med kollegorna; vi svarar på deras agerande med beteenden som vi har lärt oss brukar ge önskvärda resultat. Det är inte så enkelt som att det finns tydligt definierade personlighetstyper som passar olika bra ihop, utan snarare så att både situation och person spelar roll. Vissa tenderar att vara mer försiktiga och blyga än andra, men ingen är det i alla situationer.

Jag menar alltså att alla som vill använda resultaten av psykometriska tester som signalvärden har (som minst) dessa tre problemen att lösa. Psykometrin kommer förhoppningsvis få en ännu större roll i framtidens anställningsprocesser, men den kommer troligen också kräva mer av framtidens HR-ansvariga.

Lettisk framtid för svenska banker?

Förutom att vara ett billigt och nära resmål för många svenskar har Lettland under sina 26 självständiga år kommit att påverkas av närvaron av svenska banker och andra svenska företag. Tillväxtåren kring millennieskiftet skedde till stor del tack vare utlånade svenska pengar och när Lettland drabbades hårt av finanskrisen höll det på att dra med Sverige i raset. Idag är Sverige fortfarande den största utländska investeraren i Lettland, men hur ser framtiden ut för den lettiska ekonomin?

Estland, Lettland och Litauens resa under 90-talet framstår som inget mindre än extraordinär med facit i hand. Länderna hade ungefär samma förutsättningar som Vitryssland, Ukraina och Moldavien, länder som idag befinner sig i olika stadier av politiskt förtryck, konflikt och korruption som genomsyrar alla samhällsnivåer. De baltiska staternas målmedvetna kurs västerut uppskattades av europeiska banker, däribland svenska, som valde att investera på marknaderna. I Lettland kom de stora svenska investeringarna kring millennieskiftet; 1999 köpte Swedbank 50 procent av Hansabanks verksamhet och 2005 köpte man upp resterande andelar. SEB köpte andelar i Latvijas Unibanka 1998 och äger sedan 2007 hela banken.

Under 2000-talets första år myntades uttrycket ”de baltiska tigrarna”. På andra sidan Östersjön överträffade den ekonomiska tillväxten alla förväntningar och 2006 nådde Lettland rekordsiffror med 12 procent tillväxt under det första halvåret. För vissa bedömare lät det för bra för att vara sant men precis som i stora delar av världen kom finanskrisen 2007–2008 som en chock.

Tillväxten som tidigare hade imponerat utländska bedömare visade sig nu ha byggt på en aggressiv utlåning, framförallt från svenska banker. Resultatet blev katastrofalt. Lettlands ekonomi krympte mest i hela Baltikum: 25 procent av BNP gick upp i rök och arbetslösheten fyrdubblades.

Under krisåren fanns det en verklig rädsla för att Sverige, som dittills hade klarat sig lindrigt undan, skulle dras in i en djup kris om de svenska bankerna i Baltikum gick omkull. Vid krisens början 2007 hade SEB, Swedbank och Nordea lånat ut cirka 500 miljarder kronor i regionen. Sverige, de andra nordiska länderna, IMF, EU och Världsbanken kom i december 2008 överens om att ge Lettland nödlån på 80 miljarder kronor för att hindra marknaden från att kollapsa. Några år efter krisen avslöjade dåvarande finansminister Anders Borg hur nära kraschen hade varit. Om inte Lettland hade beviljats förnyade nödlån sommaren 2009, var regeringens bedömning att den lettiska marknadens kollaps hade lett till att både Swedbank och SEB gått omkull. ”Sverige var mycket mycket illa ute, i praktiken över kanten”, sade Borg 2011.

Swedbanks kontorsbyggnad i Riga är idag en omistlig del av stadssiluetten.

Svenska företag i Lettland

I Lettland bedriver över 800 svenska företag verksamhet och Sverige är idag den största utländska investeraren i landet; totalt står svenska företag för nästan tjugo procent av alla utländska investeringar i Lettland. Utöver bankerna har bland annat ICA, Tele2, Telia, Evolution Gaming, MTG och H&M verksamhet i landet och nästa år öppnar Lettlands första IKEA strax utanför Riga. Totalt beräknas mellan 15 och 20 tusen letter arbeta i svenska företag.

Men det blev ingen kollaps och de baltiska stålbaderna gav effekt efter några år. Den lettiska statsbudgeten skars ner med 10 procent, bland annat genom åtgärder som lönesänkningar med 40 procent för statsanställda och för anställda inom sjukvården med 20 procent. Försvarsanslagen halverades, precis som antalet sjukhusbäddar. Förutom att tillväxten åter blivit positiv har landets insatser bedömts tillräckliga för både ett införande av euron som valuta och ett medlemskap i OECD.

De svenska bankerna har valt olika vägar framåt. Nordea lämnar nu den lettiska marknaden; bankens verksamhet i landet kommer att drivas under varumärket Luminor efter att den slås ihop med norska DNB. SEB har inte gjort några större investeringar de senaste åren och i en analys av Bloomberg från 2016 bedöms banken vara skeptisk till en framtid i landet. Swedbank, å andra sidan, fortsätter att vara Lettlands största bank och utökar sin verksamhet genom köpet av Danske Banks verksamhet i Baltikum.

Ett återkommande orosmoln är korruption och annan ekonomisk brottslighet. Lettland är ett av nyckelländerna i det stora penningtvättssystemet kallat The Global Laundromat. Enligt avslöjandena, senast under 2016 och 2017, har hundratals miljarder kronor från Ryssland tvättats genom Moldavien och Lettland under åren 2010–2014. Både Nordea och Danske Bank finns med på listan över inblandade banker. De två lettiska bankerna Trasta Komerbanka och Privatbank har sett sitt tillstånd bli indraget. Skandalen är en av flera som visar på allvarliga problem med den lettiska ekonomin som skrämmer bort utländska banker.

Framtiden för den lettiska banksektorn i allmänhet, och de svenska bankerna i synnerhet, är fortsatt hölj i dunkel.

Den fjärde industriella revolutionen

I media talas om den allt oftare. Automatiseringen – det diffusa samlingsbegreppet för teknologins övertagande av människans arbetsuppgifter, har växt fram till en av de hetaste kandidaterna i försöken att kartlägga orsakskedjan bakom högerpopulismens framfart i västerlandet.

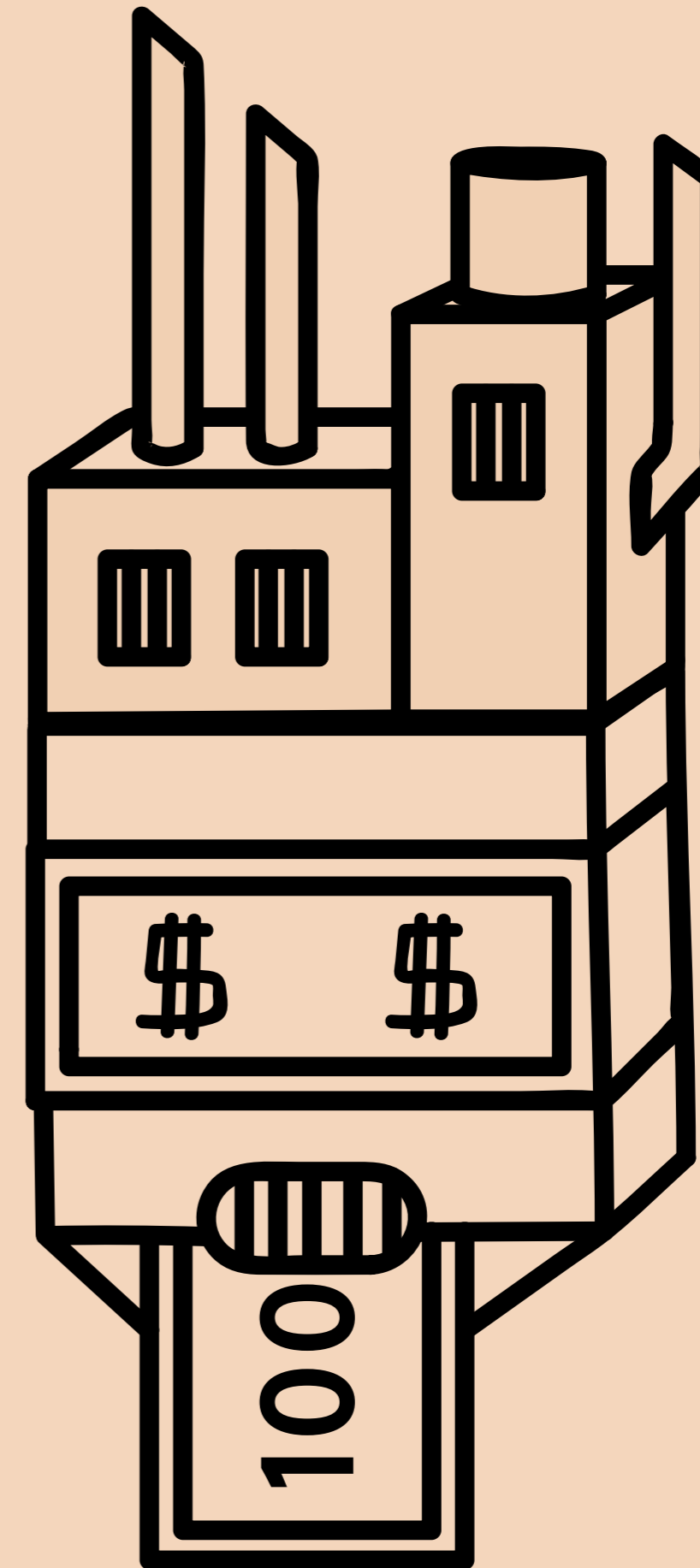
I spåren av Donald Trumps valseger och den brittiska Brexit-omröstningen har teorier om automatiseringens verkan duggat tätt, och tonläget har på sina håll i varit alarmerande. Bill Gates föreslog så sent som i februari, i en intervju med tidningen Quartz, att robotar – precis som människor – borde inkomstbeskattas. Stephen Hawking, den världskände fysikern, har flaggat för att den framtida automatiseringen och utvecklingen av AI-teknolog kommer att tränga sig allt djupare in i arbetsmarknadens mellan-skikt. I en ny publikation från Oxford-universitet prognosticeras 57% av jobben i OECD-länderna, där Sverige ingår, riskerar att försvinna till förmån för robotar och ny teknologi under de kommande 25 åren. Historiskt talar siffrorna sitt tydliga språk: sedan år 2000 har fem miljoner industrijobb förlorats i USA, samtidigt som industriproduktionen i landet har växt med över två procent per år.

Automatiseringen är naturligtvis ingen ny företeelse. Genom historien har teknologiska avancemang förändrat förutsättningarna för arbete och organisation, och dessutom lagt grunden för ekonomisk välfärd världen över. Att bromsa investeringar i teknologi genom nya former av beskattning kan tyckas vara detsamma som att sätta en gräns för människans potential. Det tycks emellertid bli allt mer ovanligt att avvika från synen att vi befinner oss i en samhällsutmaning av historiska proportioner. Under fjolårets World Economic Forum lyftes utmaningarna kring det som nu kallas för ”den fjärde industriella revolutionen”. Ansatsen till konferensämnet var att arbetsmarknaden står inför betydande utmaningar, som kanske är mer omdanande än vad vi hittills kunnat förutspå. Utmaningar som kanske kräver nya tankebanor kring både arbete och arbetsmarknad – på ett individuellt liksom politiskt plan.

När framtidsforskare och experter inom arbetsmarknad tillfrågas hur vi som studenter ska förhålla oss till den framtida arbetsmarknaden, tenderar vissa svar att vara vanligt återkommande. Vi ska vara flexibla och anpassningsbara, vara redo att kvickt ställa om i både form och uppgift. Vi ska vara högutbildade och breda, undvika att bli allt för bekanta med rutinmässiga arbeten. Vi ska vara villiga att arbeta på frilans- och projektbasis, och vänja oss vid att mäta med otrygga anställningsformer. Råden kanske inte skiljer sig märkbart från vad framtidsforskare på 1960-talet hade sagt, men de sänder en tydlig signal om att arbetsmarknaden är i förändring, och att förändringen kan ske snabbt. Som ett ytterligare tecken i tiden, har livslångt lärande blivit allt mer vanligt förekommande tema i tidskrifter och debatter.

Expertkårens rekommendationer är emellertid inte fullt lika tydliga (eller enkelspåriga) i frågan beträffande hur vi ska förhålla oss till robotiseringen; den framtida automatiseringens kanske mest uppseendeväckande beståndsdel. Vad gör vi när maskinerna blir allt mer... mänskliga? Ett vanligt råd är att nischa sig inom områden där datorer är mindre kapabla, som till exempel kreativa yrken, omsorg eller nätverkande. Ett annat är att fokusera på arbeten som förväntas spela en komplementär roll till robotarnas utveckling, vilket naturligtvis förutsätter spetskompetenser av olika slag.

Det tycks med andra ord vara en svår balansgång, att förhålla sig till framtidens arbetsmarknad. Man ska vara generalist, med en eller ett par spetskompetenser. Gärna kombinerat med ett dugligt kreativt register och en förmåga att nätverka. Nåväl, det är få förunnat att vara den som framtiden tycks fordra att vi är. Likafullt börjar det bli dags att förbereda sig inför, och ha i åtanke, dagen då robotarna tar över.

STOCKHOLM BANCO

Stockholm Banco söker styrelsemedlemmar för verksamhetsåret 2017/2018.

Vill du vara med och påverka innehållet i Sveriges största studenttidning för ekonomer, träffa nya intressanta människor och samtidigt inkassera erfarenheter som sedan kommer till nytta i arbetslivet?

I så fall bör du söka till styrelsen för Stockholm Banco där följande poster nu är lediga: **Ordförande, Vice ordförande, Chefredaktör, Redaktionschef, Ekonomiansvarig.**

Låter det intressant?

Skicka i så fall en kort beskrivning om dig själv och varför du är intresserad till: info@sthmbanco.se

Vi finns även på Facebook: www.facebook.com/StockholmBanco

h h h h h h h h h h h h h h h h h h h

Tolvtimmarsfesten

27 Maj
15:00 - 03:00

3 dansgolv 4 barer 1000 studenter

Cafe Bojan
Frescativägen 14B
T-bana Universitetet

Fritt Inträde!

12 h

h h h h h h h h h h h h h h h h h h h

STOCKHOLM BANCO

Tyskland och Sverige - två trogna handelspartners.

Stockholm Banco har besökt Tysk-Svenska Handelskammaren i Stockholm och pratat med avdelningschefen Ninni Löwgren Tischer om tysk-svensk handel, framtiden för ländernas handelsrelationer samt betydelsen av att kunna tyska.

Vad gör Tysk-Svenska Handelskammaren i Stockholm?

– Tysk-Svenska Handelskammarens uppdrag är att hjälpa tyska och svenska företag att göra affärer med varandra. Uppdraget är bilateralt och vi talar hellre om tillväxt genom samarbete än export/import. TSHK är del av det tyska handelskammarnätverket där samtliga tyska företag är medlemmar i de tyska handelskammarna. Vi är även representant för den tyska organisationen för investeringsfrämjande, Germany Trade & Invest, i Sverige. Verksamheten är självfinansierad utan statligt stöd. Det är i grund och botten en medlemsorganisation med ett välutvecklat tjänsteutbud inom marknads-/ etableringsrådgivning, juridik, skatt, redovisning och miljöservice. Handelskammaren har ca 60 medarbetare i Sverige och är den enda bilaterala handelskammaren för Tyskland och Sverige, vilket är en styrka eftersom export och import går hand i hand. Genom vår förankring i tyskt näringsliv är vi en dörröppnare för svenska företag som ska bearbeta den tyska marknaden. Och vice versa. Vi för ihop tyska och svenska kontakter, genom individuella, pragmatiska och kreativa koncept beroende på företagets förutsättningar och planer – hands-on, marknadsanpassat och med passion!

Är det svårt för svenska företag att etablera sig i Tyskland, med tanke på att den tyska inhemska marknaden är så konkurrenskraftig?

– Marknaderna är väldigt mogna både i Tyskland och i Sverige, så det mesta finns i båda länderna. Det som länkar oss samman är att vi ”pratar samma språk” avseende forskning och utveckling, innovationer samt kvalitet. Utifrån ett svenskt perspektiv är Tyskland den absolut viktigaste handelspartnern med en stor inhemsk marknad, vilket gör att man ofta ser Tyskland som första steg och språngbräda i internationaliseringsprocessen. Utifrån ett tyskt perspektiv har Sverige en fantastisk image, framförallt inom de innovativa segmenten. Inte minst nu i digitaliseringens tecken där Sverige som innovativt och flexibelt land kommer fram med många lösningar som kan matchas väldigt bra med strukturen i Tyskland. Svenska företag har definitivt en möjlighet att nyttja potentialen i Tyskland och bli framgångsrika, så länge de tydligt definierat sitt verksamhetsfokus och har förbrett marknadsbearbetningen väl, definierat ”sitt Tyskland”, dvs. inom vilken region man startar och sedan visar närvaro och uthållighet.

Hur ser du på framtiden för tysk-svensk handel?

– Med tanke på att vi har följt den tysk-svenska handeln väldigt länge kan vi se att kontakterna samt handelsflödena mellan Sverige och Tyskland länge legat på en ganska stadig nivå. Oavsett hög- eller lågkonjunktur. Handeln är tätt sammanlänkad och båda länders företag värnar om långsiktiga relationer och partnerskap i affärer. Varför bryta det? Vad gäller den aktuella utvecklingen inom ramen för den fjärde industriella revolutionen och digitaliseringen av näringsliv och industri kan vi se en ytterligare, tydlig potential i det bilaterala samarbetet. En signal för detta är att Tysklands förbundskansler Angela Merkel tillsammans med Sveriges statsminister Stefan Löfven invigde German Swedish Tech Forum i januari. Detta är en ny innovationsplattform som ämnar öka samarbetet mellan industri-företag i just Tyskland och Sverige. Bakom initiativet står vi gemensamt med Kungl. Ingenjörsvetenskapsakademien (IVA).

Bakgrunden är att både tyska och svenska företag som använder sig av avancerad teknik tillika står inför stora utmaningar som följd av de genomgripande förändringar globalisering, digitalisering och klimatförändringar innebär. För att möta utmaningarna krävs stark innovationskraft och ökad produktivitet för att inte förlora i internationell konkurrenskraft. Som ledande innovationsnationer, med ett sedan länge omfattande utbyte inom både näringsliv och vetenskap är Tyskland och Sverige ideala partners för att gemensamt anta dessa utmaningar.

Angela Merkel var öppningstalare på German Swedish Tech Forum.

Nu när allt fler talar engelska, hur stor betydelse har det tyska språket för handeln mellan länderna?

– Ibland kan det bli svårt när organisationer från Tyskland och Sverige går samman, där de vill samma sak men gör det på olika sätt. Man tror att sättet att göra affärer är detsamma och att engelskan är ett neutralt språk, men du fyller engelskan med olika associationer och attribut. Samma ord betyder något helt annat för dig än för mig. Helt plötsligt har vi ett jättefilter emellan oss så vi inte förstår vad vi pratar om. I Sverige är engelskan inget problem alls men oavsett är det alltid en fördel om du kan tyska. Du måste inte kunna det perfekt. Men oftast lär du dig med det tyska språket även kulturen och hur tyskarna fungerar. Denna medvetenhet för båda kulturerna och dess skillnader är en bra grundbult för långsiktiga relationer.

Vad har du för tips till studenter som är intresserade av att jobba med tysk-svenska handelsrelationer i framtiden?

– Lär dig det tyska språket. Besök Tyskland; åk på utbyten, gör praktik, känn på marknaden och lär dig förstå hur en tysk fungerar. Tyskland är inte bara ett hippt Berlin eller ett tråkigt Autobahn. Tyskland är så mycket mer. Försök få en praktikplats på något av de 900 tyska dotterbolagen i Sverige. Man behöver ju inte prata tyska då, men att man i alla fall lär sig hur ett tyskt system fungerar och bygger upp den här tysk-svenska känslan för det hela. Ju mer du förstår tankesättet, mentaliteten och affärskulturen, desto större fördel har du. Kan du dessutom tyska, så är det klart att det är en konkurrensfördel för dig som ekonom när du söker jobb på tyska företag. Jag kan även nämna vårt ”Talangprogram” som är ett exklusivt stipendium från Tysk-Svenska Handelskammaren för studenter, som läser ett masterprogram med ekonomisk eller teknisk inriktning på utvalda universitet. Du som student förmedlas en betald praktikplats i upp till sex månader på ett större företag i antingen Tyskland eller Sverige. Och glöm inte bort möjligheterna för dig som klipsk ekonom i samband med den digitala omställningen! Här behövs du – och gärna i en tysk-svensk miljö!

Ninni Löwgren Tischer.

Småspararguiden.

Stockholm Banco besökte Småspararguiden, nyfikna över vilka spartips två före detta hedgefondanalytiker kan ge och för att höra om deras tankar kring pensions-sparande.

Vi möter Andreas Runnemo och Patrick Siegbahn på ett kontor i en startupinkubator invid Handelshögskolan. Andreas och Patrick bildade Småspararguiden tillsammans med bland andra David Rydén och David Sjöberg, båda alumner från Stockholms universitet – som en reaktion på den stora skillnaden mellan vilka sparråd deras tidigare kollegor inom finansbranschen gav till sina kunder, och vilka råd de gav till folk de känner.

”Komplexa finansiella produkter skapas för att tjäna pengar. De medför inget värdeskapande i sig” svarar Andreas entusiastiskt när Banco frågar om varför han valde att sadla om från sitt tidigare arbete som hedgefondanalytiker. ”På lång sikt är det i princip omöjligt att slå en billig global indexfond”, fortsätter han. Andreas och Patrick är inte ensamma om att dela den åsikten. Den välkända hedgefond-förvaltaren Joel Greenblatt, författare till en av de mest populära böckerna om sparande, svarade i en intervju under fjolåret att bland det bästa en sparare kan göra är att spara i passiva indexfonder.

”För småsparare ser vi egentligen tre alternativ smart sparande.”, menar Andreas. ”Det första är att spara genom ett räntegivande sparkonto på banken, det andra är att amortera på bostadslån och det tredje är att spara i billiga globala indexfonder”. Vilken av dessa sparformer som passar bäst beror på vad man sparar till och när man behöver pengarna.

”Vi vill att människor ska förstå att deras personliga bankmän är säljare”, fortsätter Andreas och tar upp anekdoter om hur bankmän och fondförvaltare ofta utnyttjar sin expertroll för att sälja in dyra sparformer till sina kunder. Det är även ett problem som han ser råda på marknaden för pensionssparande, där både intresset för pensionssparande och kunskaperna om sparalternativen är alarmerande lågt.

”Som arbetstagare finns det ett par viktiga hållpunkter att ha koll på när det kommer till pensionssparande. Först bör du ta reda på om du har en tjänstepension, vilket de flesta har men cirka en tiondel saknar. Den stora massan hamnar i fonder knutna till deras kollektivavtal, och dessa är i regel bra. Sedan bör du ta reda på mer om den fond till vilken din tjänstepension är knuten. En tumregel är att välja billiga fonder med höga aktieinnehav. På så långa tidshorisonter som 30-40 år menar vi på Småspararguiden inte att räntelaceringar är mindre riskfyllda – de är bara sämre.”

Andreas tillägger att, även om det känns tråkigt och pensionen naturligtvis är en låg prioritering bland unga människor, så är det väldigt lönsamt att välja rätt alternativ i tjänstepensionen så tidigt som möjligt. ”Om vi tänker på ränta på ränta effekten av ett pensionssparande under lång tid kommer du aldrig ha så hög timlön som om du tar en timme till att välja en billig aktiefond med låga avgifter i din tjänstepension som 25-åring”. Den timmen kan ge dig 100 000-tals kronor mer i pension.

Småspararguiden

Antal anställda: 3 delägare,
2 praktikanter och 1 hund

Vad tjänar ni pengar på:
En digital pensionsportal för tjänstepension (arbetsgivaren betalar - arbetstagaren får mer i pension)

Vad tjänar ni inte pengar på:
Alla gratisjänster vi har på vår hemsida.

Vision: Att skära bort 95% av finansbranschens intäkter på pensioner och sparande. Tänk vad mycket bra alla dessa smarta människor kunde göra om de jobbade med något vettigt.

Roligaste punkten på bolagsstämman: §13. Tillfälle att framföra allmänna åsikter om stora provisionsförsörjda försäkringsförmedlare.

Sverige, alkoholen och dagens cannabisrevolution.

"Beware! Young and Old - People in All Walks of Life! This may be handed you by the friendly stranger. It contains the Killer Drug "Marihuana" - a powerful narcotic in which lurks Murder! Insanity! Death!"

Detta är delar av det budskap Federal Bureau of Narcotics FBN framförde till USA:s befolkning på 1930-talet, tryckt på ett stycke papper, utöver propagandafilmer med liknande budskap. Budskapet spreds likt pollen, och blomstrade i västvärlden.

I Sverige var vid tiden Brattssystemet etablerat (1919–1955). Under perioden föddes fyra och en halv miljon svenskar, vars föräldrar tagit del av propagandan och således påverkats. Den nya generationen växte upp i en tid då drogpolitiken gungade friskt. Kanske skulle en del av dem upproriskt insupa hippiekulturen, men alkohol stod alltjämt pall som den populäraste drogen i Sverige.

Folkhälsomyndigheten fastslog nyligen att unga dricker allt mindre, men att utvecklingen är disparat; andelen unga som brukar alkohol har kraftigt minskat och andelen unga icke-brukare har ökat, samtidigt har andelen riskbrukare inom gruppen varit relativt konstant. Under samma period har andelen brukare och icke-brukare varit tämligen konstant för vuxna över trettio år.

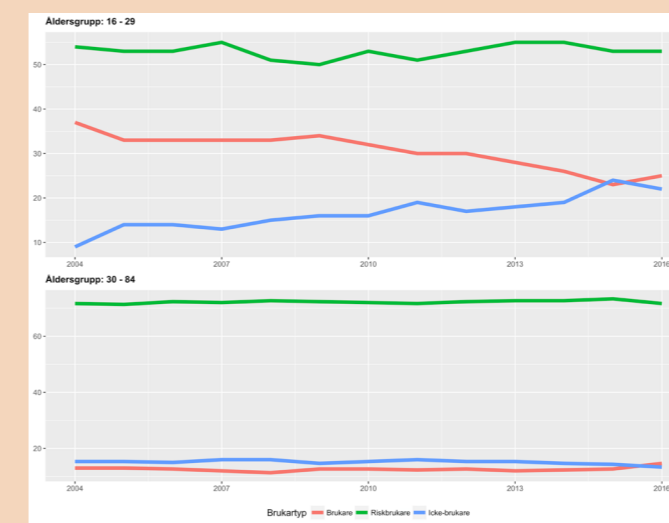
Bevittnar vi en skillnad i synen på alkohol som drog mellan generationerna? Finns det andra förklaringsfaktorer? Med stor sannolikhet är den yngre gruppen priskänsligare än den äldre. Därför bör punktskatterna på alkoholvaror ha större effekt på denna grupp. Som illustreras till höger har skattesatserna på öl, vin och sprit ökat under perioden, vilket skulle kunna förklara den negativa trenden bland unga. Samtidigt har skatteintäkter från öl- och vindrycker ökat markant, men Systembolagets överskott trendmässigt minskat. Men, är alkohol att betrakta som en normal vara bland unga? Sätts än högre premie idag på hälsosamt leverne? Är det möjligt att populariteten hos en annan drog dragit till sig konsumtionsandelar?

År 2009 delgav Polisen att Sverige blivit självförsörjande på cannabis. Detta närapå ett decennium in på 2000-talet, ett årtionde då bruket av drogen blev allt mindre tabubelagd, vilket kunnat skönjas i skildringen av cannabis i populärkulturen. Sannolikt har detta påverkat yngre åldersgrupper. Under perioden avkriminaliserade eller legaliserade många OECD-länder bruk av cannabis. Lyckosam forskning av cannabis medicinska attribut publicerades, vilket gjorde den allt mer liberala attityden

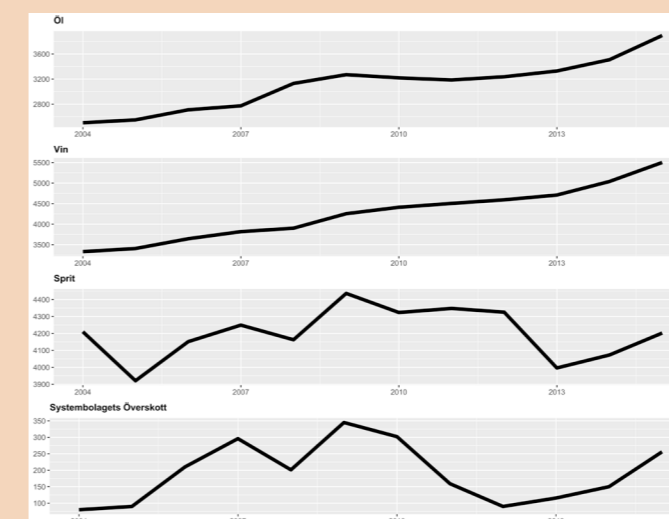
mera legitim. I nuläget har nästan hälften av OECD-länderna avkriminaliserat eller legaliserat cannabisbruk. FBN:s 30talsbudskap har fallit i glömska.

Sverige är alltjämt strikt i sin narkotikapolitik. Nolltolerans råder. Men, fungerar den? Enligt EMCDDA återfinns Sverige i topp bland europiska länder gällande överdoser med dödlig utgång. En lista där Portugal, som legaliserat bruk av alla droger, excellerar. I Sverige är drogpolitiken än i det närmaste tabubelagd och få politiker vidrör den djupt förankrade nolltoleransen. En följd är att undersökningar om drogbruket i Sverige underskattas, vilket gett upphov till nya mätmetoder, som exempelvis avloppsvatten. Metoden visade att det under ett onsdagsdygn i mitten av februari brukades 66 doser cannabis per 1000 invånare i Stockholm med omnejd, enligt ett inlägg i SvD.

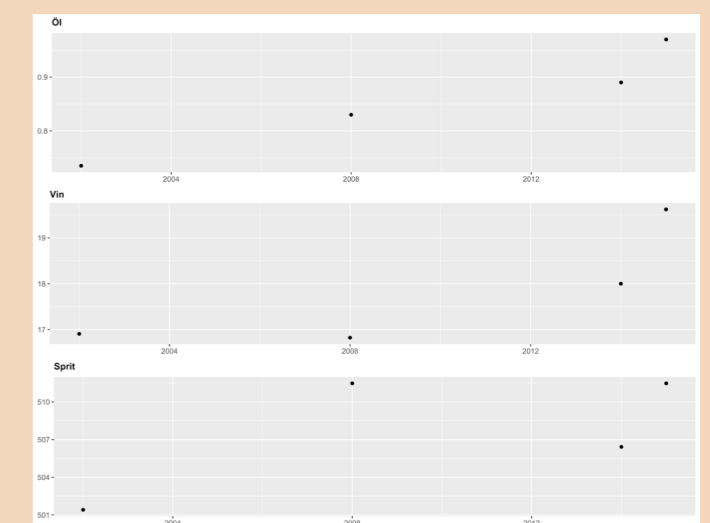
Som ekonomer ska vi inte vara rädda att vandra i tabuns dy, vilket jag med denna artikel vill visa, med droger som exempel. Nyligen rapporterades att två svenska patienter fått rätt till medicinsk cannabis, medan delstater i USA valt att på olika vis legalisera bruk av cannabis. Som ekonomer ska vi kunna ta vara på den data som finns, och pröva.

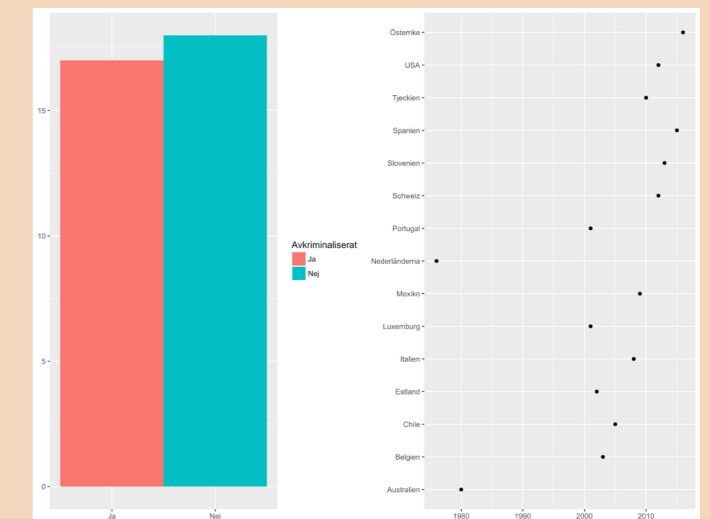
Figur 1. Andel brukare och icke-brukare av alkohol i Sverige, årligen.

Figur 3. Skatteintäkter samt Systembolagets överskott, miljoner SEK.

Figur 2. Snittskattesatser i SEK från 1 december 2001 till 1 januari 2015.

Figur 4. Antal OECD-länder som avkriminaliserat, legaliserat eller fortsatt kriminalisera bruk av cannabis.

**Older people
sit down and
ask, 'What
is it?' but
the boy asks,
'What can I
do with it?'. .**

- Steve Jobs

Den nya ångmaskinen - varför du fortfarande har en chans mot maskinerna.

Automatiseringen är den nya ångmaskinen enligt Emil Magnusson, delägare i Tölve som arbetar med datadriven business to business-försäljning. För läsare som inte är pålästa om ångmaskinens historia, patenterades den första ångmaskinen 1603. Dock var det inte förrän sent 1700-tal som ångmaskinen kunde användas för industriella syften. Det tog alltså drygt två sekler för tekniken att spridas och anpassas till användning som energikälla vid transporter med båtar och tåg.

Precis som ångmaskinen så har innovationer så som artificiell intelligens (AI) och maskininlärning (ML) stor potential att öka den globala produktionen, permanent förändra vad vi människor arbetar med samt hur vi arbetar. Men innovationer som förändrar förutsättningarna för våra produktionssätt, och hur vi organiserar vårt samhälle, tar ofta tid att ackommodera. AI kan sägas ha existerat som begrepp sedan 1950-talet, då akademiker från USA:s främsta universitet och forskare på IBM myntade begreppet under en konferens.

Redan under 1960-talet förutspådde en av AI:ns förgrundsgestalter, Herbert Simon, att det skulle ta tjugo år tills dess att en robot med AI skulle kunna utföra samma arbete som en människa. Kollegan Marvin Minsky höll med, men var övertygad om att det på sin höjd skulle ta en generation. Med facit i hand så kan vi givetvis säga att de hade fel, men vi kan inte heller förringa den utvecklingen som har åstadkommit genom AI och ML de senaste fyrtio åren; IBM:s AI-maskin

Watson har slagit de bästa deltagarna genom tiderna i Jeopardy och algoritmen Deep Blue har haft överhanden mot världens bästa schackspelare. Vi är dock långt ifrån stadiet där robotar kan ersätta människans arbete helt och hållet. Varje år håller DARPA (Defense Advanced Research Projects Agency) tävlingar där maskiner tävlar med att utföra olika uppgifter, och vissa misslyckanden är så skrattretande att de har hundratusentals visningar på Youtube.

Detta kan förklaras med något som benämns Moravecs Paradox, namngett efter den omtalade robotikforskaren och futuristen Hans Moravec. 1988 sade Moravec att "Det är relativt lätt för AI-maskiner att uppvisa samma prestation som en människa på ett intelligenstest, men svårt eller omöjligt för dem att uppvisa färdigheter på en ettårings nivå när det gäller perception och rörlighet." Utöver detta så har maskiner problem att lösa ostrukturerade och oprecisa problem, vilket kan ge hopp åt de människor som är rädda att maskiner snart ska överta deras arbeten. Dock är Moravecs paradox kanske inte längre universellt applicerbar. Ett tydligt exempel är utvecklingen av självkörande bilar, där ostrukturerade problem kräver tolkning av stora mängder sensordata. Enligt Hal Varian, chefsekonom på Google, kommer statistiker att vara ett av de sexigaste yrkena i framtiden. Även om mycket av arbetsuppgifterna inom statistikjobben kan automatiseras, kan detta leda till ökad produktivitet snarare än förlorade arbetstillfällen.

Det är sannolikt att vi kommer se en tilltagande efterfrågan på mänskliga arbetare, då dessa spelar en komplementär roll till maskinerna, snarare än substitut liksom för statistiker.

Emil Magnussons tre tips för att vara attraktiv på en starkt automatiserad arbetsmarknad:

1. Social Kompetens

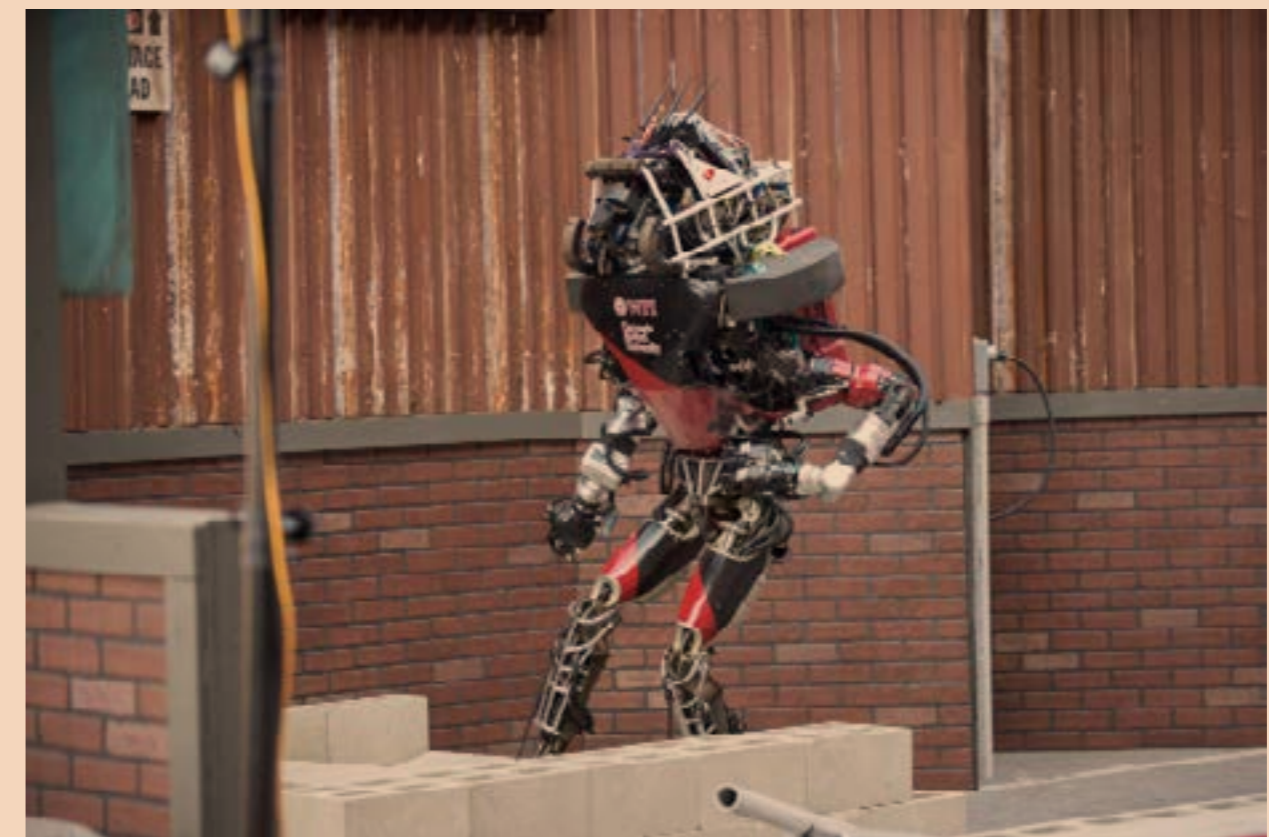
– En maskin kommer förmodligen aldrig att ha samma sociala kompetens som en människa. Särskilt inom försäljning och konsultarbete är den sociala kompetensen en stor del av produkten. Lär dig att nätverka och tala inför människor.

2. Livslångt lärande

– Vi rör oss allt snabbare framåt och om du inte kontinuerligt uppdaterar dina kunskaper och färdigheter så kommer du snart att bli obsolet.

3. Flexibilitet och anpassningsbarhet

– För att få en komparativ fördel mot maskiner som generellt är oflexibla och tar tid att anpassa, så måste du vara flexibel och villig att anpassa dig efter din arbetsgivares behov.

SBS-student utsedd till Årets framtida ledare 2017.

Johanna Öhlin

Johanna Öhlin, masterstudent vid Stockholm Business School, är årets vinnare av priset Årets framtida ledare. Hon får priset med motiveringen att hon "vågar utmana status quo och genomföra förändringar".

- Det känns så klart jättekul. Det är ett kvitto på att jag gör rätt saker och att jag kan fortsätta jobba med det jag tror på, säger Johanna Öhlin.

Det är sjunde året i rad som KPMG delar ut priset som riktar sig till ekonomi-, ingenjörer- och juriststudenter och har fokus på ungt ledarskap. Johanna Öhlin får årets pris med motiveringen att hon "vågar utmana status quo och genomföra förändringar". Förändringsarbete har varit en röd tråd genom hela hennes arbetsliv.

- Jag fick mitt första jobb när jag var 14 år och på varje arbetsplats som jag har varit på sedan dess, både större och mindre företag, så har jag tagit på mig rollen att våga utmana konsensus. Jag har vågat ställa frågor som "varför gör vi inte så här istället". Jag gillar att hitta sätt att förenkla processer och problem – och driva igenom förändringar. Det kan vara tufft medan förändringsarbetet pågår men ofta har det varit väldigt uppskattat i efterhand. Jag tror det handlar om en läggning hos mig. Det är en otroligt härlig känsla att få jobba med att förenkla och förbättra en verksamhet.

Just nu läser Johanna Öhlin masterprogrammet i Operations Management & Control vid Stockholm Business School.

- Jag har haft jättestor nytta av min utbildning. En viktig del är att lärarna som jag har haft kommer från så många olika bakgrunder, inte bara geografiskt utan också när det gäller deras specialiseringar. Det har gett olika dimensioner på ämnet. Ett genomgående tema på hela utbildningen har också varit de allt snabbare förändringarna som sker i vår omvärld och de krav som detta ställer på framtidens ledare.

Den 1 maj påbörjar Johanna Öhlin en heltidstjänst som affärsutvecklare på Nordea.

- Jag kommer att jobba med detta på heltid fram till januari eftersom jag kan tillgodoräkna mig tidigare poäng under den tiden på utbildningen. Under nästa vår skriver jag min masteruppsats och är sedan klar med utbildningen i juni 2018. Efter det ser jag fram emot att fortsätta anta svåra ledarskapsutmaningar.

Om priset

Årets framtida ledare, tidigare Årets ekonomi-student, är en utmärkelse som delas ut av företaget KPMG sedan 2010. Priset delas ut på Universum Awards en gång per år. Studenter från hela Sverige tävlar och vinnaren får, förutom titeln, en ledarskapsutbildning som vänder sig till unga topptalanger med potential och ambition att bli framtidens ledare."

Nya publikationer.

Kalendern. Vad händer i vår?

Stockholms universitet är ett av världens ledande universitet gällande ekonomiforskning. Här presenterar Stockholm Banco ett urval av två nya publikationer från universitetets nationalekonomiska respektive företagsekonomiska institution. Vi tipsar även om rapporten *The Future of Jobs*, publicerad i samband med World Economic Forum 2016.

1. Parental Responses to Public Investments in Children: Evidence from the Maximum Class Size Rule (2017)

Nationalekonomiska institutionens Peter Fredriksson och Björn Öckert publicerade i februari i år, tillsammans med sin nederländska kollega Hessel Oosterbeek, en studie i tidskriften *Journal of Human Resources* om hur föräldrar responderar på att deras barns skolklasser ökar i storlek. I studien konkluderas att 1) endast föräldrar med högre inkomst svarar med att ge större läxhjälp till deras barn; 2) bland samtliga föräldragrupper ökar sannolikheten för att de flyttar barnet till en annan skola; 3) endast barn till föräldrar med låg inkomst anser att större skolklasser försvårar deras lärande. (källa nek.su.se)

2. Matrixin Aid. The Rise and fall of 'results initiatives' in Swedish development aid (2016)

Janet Vähämäki disputerade inom redovisning 2016 på Företagsekonomiska institutionen med en studie om att identifiera och diskutera mekanismer som driver uppgång och fall av reformer för resultatmätning och resultatstyrning. Studien belyser händelseförloppet i resultatinitiativen, och drar slutsatsen att den huvudsakliga mekanismen som bidragit till resultatinitiativen är behovet av legitimitet. Studien bidrar till en ökad förståelse för mekanismer som driver reformvägar inne i en organisation och under en längre tidsperiod. (Källa fek.su.se)

3. The Future of Jobs: Employment Skills and Workforce Strategy for the Fourth Industrial Revolution (2016)

”Den fjärde industriella revolution” där automatiseringen av jobb och framväxten av nya former av robotar förutses spela en central roll, väntas leda till att över en och en halv miljon industriarbeten försvinner i västvärlden under perioden 2015-2020 enligt fjolårets rapport från World Economic Forum. Rapporten, som publicerades i samband med högnivåmötet 2016, går igenom utsikterna för framtidens jobb bransch för bransch och diskuterar vilka arbetsmarknadsutmaningar vi står inför inom den närmare framtiden.

	MAJ		JUNI
	13 Maj	Tough Viking	3 Juni
	17 Maj	How to write a CV & a covering letter	4 Juni
	19 Maj	Magisterpromotion	6 Juni
	20 Maj	Bruno Mars konsert	7 Juni
	25 Maj	Kristi himmelfärd	21 Juni
	28 Maj	Mors dag	23 Juni
			ASICS Stockholm Marathon
			Terminsslut VT17
			Sveriges nationaldag
			Blodomloppet
			Sista kompletteringsdagen till HT17
			Midsommarafton (Huvudbiblioteket)
			AUGUSTI
	7 Juli	Game of Thrones börjar igen	3 Augusti
	13 Juli	Första antagningsbeskedet	19 Augusti
	14 Juli	Sen anmälan öppnar	26 Augusti
	22 Juli	Color obstacle rush Stockholm	28 Augusti
	28 Juli	Sista svarsdagen för första antagningsbeskedet	
	31 Juli	Stockholm Pride Festival	
			Andra antagningsbeskedet
			Midnattsloppet
			Tough Viking
			Höstterminen börjar

Meningen med livet.

Caroline Zuber
Redaktionschef

Förra veckan läste jag om en intressant studie som fick mig att fundera över meningen med livet. Vad innebär det egentligen att leva ett meningsfullt liv? Lever jag ett sådant?

Studien, som publicerades av forskarna Katz, Saadon-Grosman och Arzy från Hadassah University i Jerusalem, visade att den vanligaste nära döden-frasen, att hela livet passerar revy innan man dör, är sann. Med hjälp av att studera drygt tvåhundra personer visade forskarna att människor upplever slumpartade minnen från livet vid nära döden-upplevelser.

Michelangelo lär en gång ha sagt att "Bildhuggarens uppgift är att hitta bilden i stenen genom att hugga bort allt som inte hör dit". Om man går utefter detta så formas vi genom våra val och upplevelser. Vi formas av det vi lär oss i skolan vid ung ålder, och sedan av det vi lär oss på programmet som vi valt att läsa vidare på vid ett universitet eller en högskola. Sedan påverkas vi även av personerna som vi väljer att umgås med, sociala medier och normerna i samhället.

En av frågorna som ställs vid diskussioner om ett meningsfullt liv är huruvida man ångrar att man inte gjort vissa saker. Om jag funderar på saken finns det uppriktigt sagt ett par saker jag ångrar att jag inte gjort. Ibland så funderar jag även på vad jag nu hade varit om jag tagit andra beslut och om jag då hade gått en annan väg i livet.

Var skulle jag vara om jag inte pluggade till ekonom i Sverige? Skulle jag då ha suttit på en kryssning i Karibien just nu?

Marco Morner, som översatt Machiavellis bok "Fursten", framhåller den viktiga rollen som ödet spelar i Machiavellis analyser. Han uppfattar ödet som något som påverkar politiken. Ödet är, enligt honom, som en opåverkbar kraft. Liksom en tsunami, är ödet även destruktivt. Ödet är dock något som jag själv inte väljer att tro på. Jag vill inte lägga alla mina beslut i ödets händer. Jag vill inte gå blint genom en skog, singla en slant och se vart vägen leder mig. Jag vill bestämma över mitt eget liv. Saker och ting händer på grund av mina beslut.

Jag tror dock inte att man kommer att komma fram till ett entydigt svar till vad som är ett meningsfullt liv, och vad som är meningen med varje individs liv. Alla kommer förmodligen uppge olika svar. Jag tror dock att det viktigaste med livet är att man själv är nöjd med hur man väljer att leva. Jag tror inte att enbart de personer som lämnar ett bestående avtryck efter sig här på jorden, som miljontals människor kommer se och komma ihåg, lyckas uppnå ett meningsfullt liv. Alla individer prioriterar olika saker. Inklusivt jag själv.

Om jag någon gång upplever en nära döden upplevelse eller när jag slutligen står där vid livets slut vill jag inte kunna säga att "det där borde jag ha gjort annorlunda". Just nu känner jag mig nöjd med var jag är i livet. Jag tror inte att jag skulle vilja ändra på några av mina beslut om jag någon gång fick chansen att uppleva det förgångna en gång till. För om jag gjorde det och ändrade mina beslut så kanske jag inte skulle ha suttit här just nu och skrivit denna krönika.

Explore your talent at SEB

We are looking for passionate and humble talents with potential to become future leaders or specialists in SEB.

Our vision is to deliver world class service and therefore we need committed customer driven people working together striving for simplicity in the age of digitization.

Read more at: sebgroup.com/career

The SEB logo is displayed in white text on a green rectangular background. The letters 'S', 'E', and 'B' are separated by vertical bars.